
KRÓNIKA

NIN-DÍJAK — A NIN-díj bírálóbizottsága (Vaso Miličević — elnök, Predrag Marvejević, Novak Kilibarda, Milivoj Srebro, Zdenko Lesić, Miroslav Egerić és Bogdan Tirnanić) az 1986. évi legjobb regénynek járó díjat Vidosav Stevanovićnak ítélte oda *Végrendelet (Testament, SKZ, Belgrád)* című könyvéért. Vidosav Stevanović könyve legendás-mitikus világot jelenít meg ötvenkét „virrasztásban”. A zsűri értékelése szerint a *Végrendelet* nemcsak a hagyományos, hanem a modern elbeszélés kereteit is szétfeszíti, továbbfejleszti. A nemzeti történelem poétikus-mitikus felfogását tükrözi, a nemzeti hagyomány tapasztalatait süríti gondosan kialakított képekbe, miközben nemcsak az elbeszélő eljárások lehetőségeit, hanem a nyelv teherbíró képességét is próbára teszi. „A regény legfontosabb jellemzője esztétikai minősége. A stílus, a forma, a szerkezet, a kijelentés mikéntje határozza meg értékeit. A nemzeti jelleg — bármily fontos volt is egyes korokban, bármily gyakran emlegették is vagy éltek vissza vele — a művészetnek, a regényírásnak is csak egy témája, ha valamilyen a nemzeti dominál kizárólag, előre tudjuk, nem mutat fel esztétikai minőséget. A nemzeti jelleg az irodalmi műnek csak egyik meghatározó jegye” — vallja az író. Habár művében a tragikus felhangok dominálnak, néhány „virrasztásban” pedig egyenesen apokaliptikus látomásokat ír le, Vidosav Stevanović prózájában a világ sajátos, gyakran humoros látásáról tesz tanúbizonyságot.

Vidosav Stevanović NIN-díjas regényéből márciusi számunkban közlünk részletet.

A NIN hetilap bírálóbizottsága (Zoran Pjanić, Vujo Vukmirica, Janko Prunk, Ferid Muhić, Risto Tubić, Milan Milošević és Zorica Stipetić — elnök) az 1986. évi Dimitrije Tucović publicisztikai díjat Ljubinka Trgovčević *A szerb tudósok és Jugoszlávia megalakulása (Narodna knjiga—SKZ, Belgrád)* című könyvéért és Mirko Kovač *Evropska trulež (Prosveta, Belgrád)* című kötetéért ítélte oda. Ljubinka Trgovčević foglalkozik, azzal, hogy az 1914-től 1920-ig terjedő időszakban a politikusok és a tudósok hogyan fogtak össze az egész nemzetet érintő kérdések megoldása során, hogy az alkotó értelmiségi réteg milyen társadalmi funkciók hordozója volt, és hogyan járult hozzá Jugoszlávia létrehozásához. Mirko Kovač esszéket írt az író társadalomban betöltött konkrét és történelmi helyét fogalmazza meg — áll a zsűri jelentésében.

VELIČKOVIĆ POLITIKA-DÍJA — A Zoran Markuš (elnök), Siniša Vuković, Jevta Jevtović, Milun Vidić és dr. Živorad Minović összetételű szakzsűri a Politika napilap és a Vladislav Ribnikar Alapítvány képzőművészeti díját Vladimir Veličković Párizsban élő belgrádi festőnek ítélte oda. Ezt a jelentős díjat, amelyet 1932 óta kisebb-nagyobb megszakításokkal évente osztanak ki, eddig többek között Nedeljko Gvozdenović, Ivan Tabaković, Krsto Hegedušić, Stojan Čelić, Marin Tartalja és Milovan de Stil Marković érdemelte ki. Vladimir Veličković tavalyi jelentős kiállításaiért kapta meg ezt a rangos elismerést. Májusban a Szerb Tudományos és Művészeti Akadémián rendezték meg tárlatát, abból az alkalomból, hogy Veličkovićot felvették az akadémia tagjai közé, de grafikáit, rajzait és bibliofil

kiadványait az Atrium magánképtárban is láthatták, valamint Valjevón bemutatták az 1958-tól 1966-ig terjedő alkotói korszakát. Tavaly jelent meg a Vladimir Veličković munkásságát bemutató reprezentatív képzőművészeti katalógus is a Mladinska knjiga, a Prosveta és a Književne novine közös kiadásában.

SZAJKÓ ISTVÁN KAPTA A FORUM-DÍJAT — A Forum Képzőművészeti Díj bírálóbizottsága (Baráth Ferenc, Bordás Győző, Béla Duranci, Maurits Ferenc és Tripolsky Géza) január 22-én hozott egyhangú döntése értelmében az 1986. évi díjat Szajkó István szabadkai festőnek és grafikusnak ítélte oda sikeres hazai és külföldi kiállításaiért.

ELHUNYT PEDÁ MILOSAVLJEVIĆ — Decembéri számunkban még köszöntöttük Peda Milosavljević festőt AVNOJ-díjért, aztán már január 25-én jött a hír: váratlanul elhunyt. Hetvennyolc éves volt. A modern jugoszláv festészet egyik legkiválóbbja. Jogot végzett, majd a harmincas évek második felétől diplomáciai szolgálatot teljesített Párizsban, Londonban és Madridban. Az ötvenes évektől már csak a festészetnek szentelte életét.

Ács József, a Magyar Szó képzőművészeti kritikusa így írt róla:

A régészet és műemlékek iránti szeretete és rajongása nemcsak művészetében, hanem írásaiban és drámáiban is kifejezésre jut... A sokrétűség az időlen idővel határos, és a mitologizálás iránti vonzalmára is utal, s ugyancsak allegorikus a mai kor, korunk mulandósága, amelynek gyors változásaira hívja fel a figyelmet. A „soha nem öregedő idő” életművében és művészetében egyedülállóan nyilvánul meg. Összefüggést látunk egy a tapasztalaton felüli szemléletmóddal, melynek magasabb értelmezést kívánt adni. Peda létünknek „régészeti” értelmet adott. Ez valamilyént az ókori és középkori allegorikus megjelenítésre utal, melyet újabbban mind többre becsülünk, szemben

az egyoldalú tapasztalaton alapuló művészettel. Gondoljunk csak Peda nagy lendületű spaklival festett dubrovnikai képeire, a város előtti óriás „delfinre” — a szigetre, a tornyokra, az utcákra, melyek mintha tenger alatti világok lennének, és a végtelen idők távlatából jelennek meg... Az események múltidejűsége természetes közeg számára. Úgy járt-kelt a kultúrák ősi rétegeiben, mint a nagy igényű régész-filozófusok tették.

IN MEMORIAM DOBÓ TIHAMÉR — Az idén lépett örvenedik életévébe, de úgy találta, ami a művészetben ráhárított, elvégezte, s a többi egy maréknyi altatóra bízta. Az ötvenes évek derekától állandóan jelen van Vajdaság képzőművészetében. Elsősorban a kitűnő rajzoló tiszeltük benne, és a grafikus, aki, Ács József szavaival: „szellemesen és bravúrosan nagy lendületű hurokvonalakban ősi élményeket jelenített meg”. Leheletfinom, hálószerű rajzai, valamint a Tisza-partot és a Tisza menti járásokat megörökítő festményei veselik magukon alkotójuk egyéni jegyeit. A forma művésze is volt, s ezt realista és elvont képein egyformán bizonyította. Ez utóbbiakról mondta találon Koncz István költő, egy öt évvel ezelőtti, kanizsai tárlatának megnyitóján „...néha a torzó benyomását kelтик: a születő, az összejtéjből kifejlő forma és az alakatlan, piszkos tér, ahol még minden kialakulásra, letisztulásra vár”. Dobó Tihamér munkásságát a következő szavainak egyikében értékeljük majd.

BARÁTH FERENC PLAKÁTKIÁLLÍTÁSA — Január 8-án Kaposváron megnyílt Baráth Ferenc újvidéki grafikus színháziplakát-kiállítása. A tárlatot Jancsó Miklós rendező nyitotta meg. Az ő szavaiból idézünk:

„Hölgyeim és uraim! Az igazat megvallva, zavarban vagyok, mert amikor megkértek, hogy itt a kiállítás megnyitója ürügyén beszéljek, akkor úgy éreztem magam, mint ahogy a régi magyarok mondták, mint Pilátus a Krédóban.

Igazában nem tudom, mit jelent a kép. Igaz, hogy nekem ez a szakmám, de hát azt hiszem, hogy ha Baráth Ferencet megkérdem, hogy mi a kép, ő se fog tudni válaszolni rá. Ő csinálja azt, amit Önök itt látni fognak, még hozzá úgy csinálja, hogy az ember csak irigykedni tud, hogy tudja megcsinálni a megállított pillanatot. Szerényen fogalmazza saját magát. Hát kell ennél több? Ennél több, a pillanat műfajának az örökkévalóságát jelenti. Mert a színház, bármennyire szeretjük is, és valószínűleg önök, kaposváriak tudják, mit jelent egy igazi színház, bármennyire szeretjük is, tudjuk, hogy az idővel elmúlik. Ez a színház, amit itt látunk, ez az örökkévalóságnak szól. Még hozzá nem egyszerűen csak a szerzők vagy az interpretálók színháza, hanem egy nagyszerű művésznek a színháza, Baráth Ferenc színháza is, amiből sok mindent meg lehet ítélni. Meg lehet ítélni azt, hogy milyen az európai kultúra mai helyzete. Ha végigolvassák azt, hogy milyen színházról szólnak ezek a plakátok, egyszerre érezni fogják, a mi kultúránk, mondjuk így, az európai kultúra mélységeit. Baráth nem egyszerűen csak ezt a mélységet ábrázolja, hanem azt is, amit ő jelent benne. És ez benne a nagyszerű. A mi barátságunk, az egy véletlen barátság ilyen öregember létemre annyi mindenben vettem részt, hát színházban is, nem túl sikeresen, bár amivel vele kapcsolatban találkoztam, az talán sikeresnek mondható. Meghívtak Újvidékre egy nagyszerű írónak a művét megcsinálni. Tolnai Ottónak egy darabját, amit Ladik Katalin számára írt. Ladik Katalin egy különleges magyar művész, nagyon sajnálatos, hogy nálunk kevésbé ismerik Ladik Katalint. Meghívtak, hogy ott csináljam meg ezt a darabot. Ez a Tolnai Ottónak egy egyszerűes darabja volt, amit pont ennek a nagyszerű színésznőnek, aki egyébként egy nagyon jó költő, írt. Már a bemutató előtt néhány nappal voltunk, amikor megjelent egy, egy nagyon elegáns, szép fiatalember egy fényképezőgéppel, és az utolsó próbákon felvéte-

leket csinált. Megkérdeztem tőle, hogy te ki vagy. Én vagyok a Baráth. Ja, mondom, te vagy a Baráth. És mit csinálsz itt? Én csinálom a plakátot, mondtam hétfőn, amikor pénteken volt a bemutató. Igen? — mondom. Hát az hogy készülhet. Azt mondja, nagyon egyszerű. Hát, mondom, mikor lesz meg? Hát nálunk a plakátok úgy készülnek, ugye, hogy januárban megmondjuk, és akkor majd a következő januárban kész lesz. Baráth Ferenc azt mondta, hogy holnapra kész a plakát. És hozta a háromszáz plakátot kedden, és a plakát itt van egyébként.

Baráth Ferenc és mi, akik a művészet, vagy az ún. művészet különböző ágait csináljuk, jól tudjuk, hogy nagyon földi ez a dolog. Szóval ez a nagyszerű művész, aki nagyon földi, ez ide tárja önöknek azt, amit el tud mondani a világról azzal az ürügyel, hogy mások mit jelentenek a világnak. De nézzék meg, Baráth Ferenc nem egyszerűen a szerzőket, vagy az interpretálókat jelenti, önmagát jelenti, és ugyanakkor jelenti a szerb, a horvát és a jugoszláv nagyszerű grafikának, plakátművészetnek a reprezentánsát, azt a grafikát, azt a plakátművészetet, ami számunkra is, és azt hiszem, a magyar barátaim is egyetértenek vele, a mi számunkra is nagyon nagy jelentőségű, úgy ahogy a lengyel vagy más nagyszerű plakátművészet. Baráth Ferencet azért is üdvözljük, mert tud mondani nekünk valamit, ami segít minket egy közös atmoszféra kialakítására. Annak az atmoszférának a kialakítására, ami talán a Duna-völgyben egyszer meg fog születni. Hát köszöntöm Baráth Ferencet, gratulálok neki, és önöket pedig azért köszöntöm, hogy eljöttek, nézzék meg ennek a nagyszerű művésznek a plakátjait.

MILAN KONJOVIĆ KÉPEI
MOSZKVA-BAN — Január 23-án megnyílt a moszkvai Szovjet Képzőművészek Képtárában Milan Konjović festőművész retrospektív kiállítása. A tárlaton ötven olajfestmény szerepel, amelyek a festő egész pályáját végigkísérik. A képeket Láng Irma, a zom-

bori Konjović Galéria custosa válogatta. Milan Konjović képeit a Szovjetunió más városaiban is kiállítják majd.

BODROGVÁRI-DÍJAK — A szabadkai közművelődési közösség 1986. évi, Bodrogvári Ferencről elnevezett díját a Szabadkai Népszínház kapta a nyári, Palicson megrendezett Shakespeare-fesztiválért. Ugyanebben a díjban részesült Ana Bukvić-Ivković festőművész is a legutóbbi tíz év munkáját felölelő önálló tárlatáért. Külön elismerést kapott Dragomir Ugren, a Képzőművészeti Találkozó szakmunkatársa *A 70-es évek művészete* című kiállítás megrendezéséért, valamint Kútavári Zoltán a Kosztolányi-életmű kutatása terén elért eredményeiért.

ELHUNYT BOGDÁNFI SÁNDOR — Lapzárta után érkezett a hír: 74 éves korában meghalt Bogdánfi Sándor író, újságíró és műfordító, a Vajdasági Íróegyesület egykori elnöke. Írói munkásságát 1932-től, az *Örtűz*-ben megjelent első írásaitól kell számítanunk. Elsősorban a szatírárt művelte, groteszkba hajló humor volt jellemző írásaira. Gál László mellett ő volt az ún. könnyű műfaj legigényesebb és legtermékenyebb művelője irodalmunkban. De szatirikus volt akár regényt vagy novellát, akár verset vagy aforizmát írt. A tárgyhoz való hozzáállása, ábrázoló módszere volt alapvetően szatirikus. Ő volt a „magvas mondás” ápolója irodalmunkban, munkásságának erénye, hogy mindig szókimondóan rögzített egy egyértelmű gondolatot, úgy hogy az mégis

polifónikus, többszólamú legyen. Számára a gondolat volt a fontos, annak félreérthetetlen-félreérthető „tisztasága”, mert így tudott többértelmű gondolatot ébreszteni. Az utóbbi években aforisztikus, Kata-strófiának nevezett bökverseit olvashattuk, amelyekben egy-egy szónak átvitt értelmet adva játszadozott a tárggyal. Ellentétet és abszurditást hordozó aforizmáit egy-egy mondatos drámáknak tekintette szerzőjük.

Bogdánfi Sándor munkái: *Új fény*, dráma, 1950, *Se füle, se farka*, humoreszkek, 1959, *A nagy kaland*, ifjúsági regény, 1961, *A világ dióhéjában*, aforizmak, 1968, *Egy merénylő vallomása*, regény, 1968, *Ember a holdban*, humoreszkek, 1969, *Sirodalmunk könyve*, paródiák, 1970, *Óriások*, regény, 1971, *Hallgatni nem arany*, aforizmak, 1971, *Angyalok játszanak*, regény, 1974, *Magyar sirodalom*, paródiák, 1974, *Minden — és még valami*, aforizmak, humoreszkek, 1980, *Szeretném, ha nevetnének*, bökversek, humoreszkek, paródiák 1983, *Éjszakák*, erotikus novellák, 1986. Több könyve fordításban is megjelent, így *Cutanje nije zlato* címen a Matica srpska kiadta aforizmáinak gyűjteményét, a *Nolit* pedig ugyancsak szerbhorvát nyelven, az *Egy merénylő vallomásait*. Az *Óriások* román nyelven is megjelent. Bogdánfi Sándor legjelentősebb fordítói tevékenysége Tito beszédeinek és cikkeinek átültetése volt, és ő gondozta az eddig megjelent húszkötetes *Josip Broz összegyűjtött művei* című sorozatot is.